

ÖĞRETMEN ADAYLARININ UZAKTAN EĞİTİME İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Ayhan KOÇ* -Murat Tolga KAYALAR**

Öz

Bu çalışma Covid-19 pandemi döneminde Türkiye'nin doğusunda bulunan bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 43 öğretmen adayının kullandıkları öğrenme yönetim sistemi ve uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmadaki veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulup, kod-kategori ve temalara ayrılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların çoğu uzaktan eğitim sürecinde aldıkları özellikle sözel ağırlıklı derslerdeki öğrenme düzeyleri hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların bazıları ise özellikle uygulamalı derslerdeki öğrenmelerinin yetersiz olduğu görüşüne sahiptir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu uzaktan eğitim sistemini beğenmiş ve sistemin en beğendikleri yönleri; zaman-mekân serbestliği, kullanım kolaylığı, derslere tekrar erişim, zengin içerik desteği, duyuru, etkin katılım ve ölçme değerlendirme olarak belirtmişlerdir. Katılımcılar uzaktan eğitim sisteminin beğenmedikleri yönleri ise altyapı ve teknik aksaklıklar ve sistem arayüzü olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu uzaktan eğitimin telafi dersi, ek ders, ödev kontrolü ve fırsat eşitliği sağlaması yönünde yarar sağlayacağına inandıkları için ileriki meslek hayatlarında kullanacakları yönünde görüş bildirmişlerdir. Araştırma sonuçlarından yola çıkarak yapılabilecek bazı öneriler; uzaktan eğitimde kullanılan öğrenme yönetim sistemlerinin arayüzleri kullanıcı dostu ve esnek tasarımlarla hazırlanabilir. Uzaktan eğitimde kullanılan içerikler, öğrencilerin video hızlandırma taleplerinde olduğu gibi sıklıkla kullanılan sosyal paylaşım sitelerine uyumlu ve etkileşimli olarak tasarlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, Öğrenme yönetim sistemi, Öğretmen adayı, Eğitim teknolojileri.

The Views of Pre-Service Teachers on Distance Education

Abstract

This study aims to examine the views of 43 pre-service teachers studying at a state university in the east on the distance education and learning management system they have used during the Covid-19 pandemic period. In the study, we used Case Study, one of the qualitative research designs. The data were obtained by using a semi-structured interview form. The data obtained were subjected to content analysis and divided into code-category and themes. As a result of the research, most of the participants expressed positive opinions about their learning levels, especially in the verbal-oriented courses they took during the distance education process. Some of the participants have the opinion that their learning, especially in applied courses, is insufficient. The majority of the participants liked the distance education system and stated that the most favorite aspects of the system are time-space freedom, ease of use, re-access to courses, rich content support, announcement, active participation and assessment and evaluation. Participants stated that they did not like the aspects of the distance education system as Infrastructure and Technical Problems and System Interface. The majority of the participants stated that they would use it in their future professional lives, as they believed that distance education would be beneficial in terms of make-up-additional lessons, homework control and equality of opportunity. Based on the research results, we suggest that the interfaces of the learning management systems used in distance education should be prepared with user-friendly and flexible designs. The content used in distance education can be designed interactively and compatible with frequently used social networking sites, such as the video acceleration requests of the students.

Keywords: Distance education, Learning management system, Pre-service teachers, Education technology.

*Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, ayhankoc@erzincan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-0365-3560>

** Dr .Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, mtkayalar@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2442-9330>

1. Giriş

Tarihi 1840'lara dayanan uzaktan eğitim modeli, öğretmen ve öğrenci açısından zaman ve mekân serbestliği sunan farklı iletişim araçlarının kullanıldığı bir eğitim programıdır (Hüseyin & Kocasarac, 2022; Spector, vd., 2008). Başka bir ifade ile öğretmen ve öğrencilerin farklı fiziksel mekânlarda buldukları, öğretim sürecinin çeşitli teknolojiler kullanılarak gerçekleştirildiği bir eğitim türüdür (İşman, 2011). Uzaktan eğitim, öğretme ve öğrenme öğelerini bir araya getirerek (Kaya, 2002) öğrenme ve öğretmeyi sağlamanın yanı sıra öğrenmeyi destekleyen ve geliştiren bir uygulamadır (Al-Arimi, 2014).

Gelişen internet teknolojileri ile birlikte literatürde uzaktan eğitim için e-öğrenme, internet tabanlı öğrenme, web tabanlı öğrenme ve çevrimiçi öğrenme gibi tanımlamalar da yapılmıştır. Uzaktan eğitim modeli genel olarak eş zamanlı ve eş zamansız olmak üzere iki farklı şekilde yürütülmektedir (Koehler & Blair, 2003; Tsai & Machado, 2002). Çevrimiçi bir sınıfta e-çerik sağlama yöntemleri, öğretmenler, öğrenenler, içerikler sürekli iletişim ve etkileşim halindedir. Fiziki görüşmelerin olmadığı online ortamlarda öğrenci-öğrenci, öğretmen-öğrenci ve içerik-öğrenci arasındaki iletişim oldukça önemlidir (Shahabadi & Uplane, 2015). Bu iletişim; öğrenme ortamlarında bulunan sohbet, bloglar, tartışma formları, canlı dersler gibi çeşitli araçlarla sağlanmaktadır. Bu araçlar uzaktan eğitim sürecinde kullanılan öğrenme yönetim sistemlerinde bulunmaktadır.

Öğrenme yönetim sistemi, öğretim sürecinin denetim ve kontrolünü sağlayan, içerisinde içerik paylaşımı, ödev, sınav, canlı ders bileşenlerini barındıran sistemlerdir (Özonur, vd., 2019). Diğer bir ifade ile öğrenciler ile öğretmenleri dijital ortamlarda bir araya getiren, ders içeriklerine ve sanal sınıf uygulamalarına erişimi sağlayan, ölçme ve değerlendirme gibi diğer tüm eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine olanak sağlayan ortamlardır (Turan & Canal, 2012). Uzaktan eğitim sürecinin en önemli bileşenlerinden biri olan öğrenme yönetim sistemleri ile ilgili birçok farklı platform bulunmaktadır (Altıparmak, vd., 2011). Bu platformlar bazı noktalarda farklı özelliklere sahip olsa da bunların eğitim sürecindeki genel amacı; öğretimi desteklemek, zengin içerik ortamı sunmak, bireysel öğrenmeyi desteklemek, öğretimin kalitesini ve etkililiğini artırmaktır (Bahçeci, 2015).

Öğrenme yönetim sistemleri ile her geçen gün daha da güçlenen ve zenginleşen uzaktan eğitimin önemi yükseköğretimde giderek artmaktadır (Artsın & Günal, 2021). Yüz yüze eğitimi desteklemek amacı ile karma yöntemlerin de kullanılabildiği uzaktan eğitim süreci (Duman, 2020; Erfidan, 2019; Yolcu & Kurt, 2021), çeşitli nedenlerden dolayı mevcut eğitimin dışında kalan bireylere fırsat eşitliği sağlamak için kullanılmaktadır (Kocayığıt & Uşun, 2020). Uzaktan eğitim süreci özellikle yaşanan pandemi (Covid) dönemi başta olmak üzere deprem gibi afetlerde de eğitim açısından bir alternatif model olarak karşımıza çıkmaktadır (Sözen, 2020).

Uzaktan eğitim sürecinin eğitimde fırsat eşitliğini en aza indirmesinin yanında, eğitimin niteliğini artırma, yaşam boyu öğrenme sağlama, bireysel ve bağımsız öğrenmeyi sağlama, alternatif eğitim modeli sunma, zaman mekân serbestliği sağlama, öğrencileri motive etme ve öğrenme sürecinde devamlılık sağlama gibi avantajlarının yanında kendi kendine ve yardımsız öğrenemeyen bireylerde etkisiz kalma, uygulamaya yönelik derslerde yetersiz kalma, tutum ve beceriye ilişkin davranışların kazandırılmasında etkili olamama, teknolojik sıkıntılar, geri dönütün zayıf olması gibi olumsuz yanları da bulunmaktadır (İşman, 2011; Karabulut Coşkun, vd., 2021; Kaya, 2002). Uzaktan eğitim süreçleri tasarlanırken sürecin başarılı olabilmesi için öncelikle öğrencilerin uzaktan eğitime olan tutumları (güdülenme) yanında etkileşim, geri bildirim ve değerlendirme bileşenlerinin dikkate alınması gerekmektedir (Başar, vd., 2019; Karabulut Coşkun, vd., 2021). Bunun yanında süreçte kullanılacak öğrenme yönetim sistemleri de ölçme ve değerlendirme, iletişim, içerik, topluluk oluşturma, teknoloji ve maliyet boyutlarında değerlendirilmelidir (Artsın & Günal, 2021).

Uzaktan eğitim sürecinin etkililiği için mevcut sistemlerin teknik olarak incelenmesinin yanında süreci deneyimleyen katılımcıların görüşleri ve önerileri önemlidir. Literatürde uzaktan eğitimi deneyimleyen katılımcıların görüşlerini inceleyen çalışmalara bakıldığında; uzaktan eğitimin çeşitli nedenlerden dolayı örgün eğitimin dışında kalan bireylere alternatif sağlaması (Kocayigit & Uşun, 2020), farklı etkinliklerin kullanımına fırsat vermesi, teknoloji bilgisini artırma, öğretmen veli işbirliğini artırma (Aktan Acar, vd., 2021), öğrencilere zaman ve mekân serbestliği sağlama (Tarlakazan, 2020) gibi olumlu görüşlerin yanında; odaklanma problemi, becerilerin öğretiminde zayıf kalması (Tarlakazan, 2020), motivasyon eksikliği (Aktan Acar, vd., 2021; Yolcu & Kurt, 2021), etkileşimin kısıtlı olması (Öz, 2021), altyapı yetersizliği (Yolcu & Kurt, 2021) ve süreçte yaşanan teknik aksaklıkların süreci olumsuz etkilemesi (Başaran, vd., 2020) gibi olumsuz görüşler de bulunmaktadır. Bu görüşler genel anlamda benzerlik gösterse de süreçte kullanılan öğrenme yönetim sistemleri, öğretmen deneyim ve yeterlikleri ve öğrenci motivasyonları farklılık gösterebilmektedir. Bu bağlamda eğitim öğretim sürecinin en önemli bileşenleri olan öğrencilerin uzaktan eğitim süreci ve öğrenme yönetim sistemlerine yönelik görüşlerinin incelenmesi sürecin iyileştirilmesi ve eksiklerin tespiti noktasında oldukça önemlidir. Bundan yola çıkarak yapılan bu çalışmanın ileride yapılacak olan uzaktan eğitim faaliyetlerinin daha verimli hale gelmesinde olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde kullanılan ÖYS hakkındaki görüşlerinin diğer paydaşlar (sistemin tasarlayıcıları, yöneticiler ve uygulayıcılar) tarafından dikkate alınması daha kullanışlı ve verimli sistemlerin ortaya çıkmasına katkı sağlayacaktır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde; Türkiye'nin doğusunda bulunan bir devlet üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının araştırmada kullanılan öğrenme yönetim sistemi ve uzaktan eğitime ilişkin görüşlerini incelemeyi ve bu görüşlerden yola çıkarak uzaktan eğitimin verimliliğini artırmaya yönelik önerilerde bulunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır.

- Öğretmen adayları, uzaktan eğitimle aldıkları derslerdeki öğrenmelerini yeterli buluyor mu?
- Öğretmen adaylarının öğrenme yönetim sisteminin en beğendikleri yönleri hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Öğretmen adaylarının öğrenme yönetim sisteminin en beğenmedikleri yönleri hakkındaki görüşleri nelerdir?
- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine başladıklarında uzaktan eğitimi kullanmaya yönelik görüşleri nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Araştırma nitel araştırma desenlerinden temel nitel araştırma desenine dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Temel nitel araştırmalar araştırma soruları bağlamında bireylerin oluşturdukları anlamların keşfedilmesiyle ilgilenmektedir. Temel nitel araştırmaların öncelikli amacı bu anlamları yorumlamaktır (Merriam, 2013). Bu kapsamda öğrencilerin uzaktan eğitim süreci ve bu süreçte kullandıkları öğrenme yönetim sistemi hakkındaki görüşlerine başvurulmuştur.

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma Türkiye'nin doğusunda bulunan bir devlet üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu oluşturulurken kolay ulaşılabilir durum örneklemesi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum

örneklemede araştırmacı kolay erişime sahip yanıtlayıcılarla çalışma grubunu oluşturur (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 141). Çalışma 2020-2021 Akademik yılında eğitim fakültesinde öğrenim gören *uzaktan eğitim* seçmeli dersine kayıtlı 43 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. *Katılımcılara ait demografik bilgiler*

Bölüm/A.B.D.	Sınıf	Katılımcı
Sınıf Öğretmenliği	3. Sınıf	OA1, OA2, OA3
	4. Sınıf	OA4, OA5, OA6, OA7, OA8, OA9, OA10, OA11
Müzik Öğretmenliği	3. Sınıf	OA12, OA13, OA14, OA15, OA16, OA17, OA18, OA19
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	3. Sınıf	OA20
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	3. Sınıf	OA21, OA22, OA23, OA24, OA25, OA26, OA27, OA28, OA29, OA30
	4. Sınıf	OA31, OA32
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	3. Sınıf	OA33, OA34
Türkçe Öğretmenliği	3. Sınıf	OA35, OA36
	4. Sınıf	OA37, OA38
PDR Öğretmenliği	3. Sınıf	OA39
	4. Sınıf	OA40, OA41, OA42, OA43

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak oluşturulmuştur. Oluşturulan taslak form üzerinden 3 alan uzmanının görüşleri alınmış ve son şekli verilmiştir. Uzman görüşleri sonucunda son şekli verilen yarı yapılandırılmış görüşme formunda 4 soru bulunmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu katılımcılara gönüllülük esasına dayalı olarak eş zamansız olarak, araştırmaya konu olan öğrenme yönetim sistemi üzerinden yazılı olarak uygulanmıştır. Görüşme formunda kullanılan sorular bulgular bölümünde tablo içerisinde sunulmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç toplanan verileri açıklayacak kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu amaç çerçevesinde elde edilen içerik analizi sonrasında veriler kod, kategori ve temalara ayrılmıştır. Analiz sonrasında elde edilen kod, kategori ve temalar frekansları ile birlikte tablo halinde sunulmuştur.

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için Guba ve Lincoln (1982) tarafından önerilen inandırıcılık, aktarılabirlik, tutarlık ve teyit edilebilirlik çalışmaları yapılmıştır. Araştırmanın inandırıcılığını artırmak için görüşme formu hazırlanırken ve veri analizi sürecinde uzman görüşlerine başvurulmuş, ayrıca inandırıcılığı artırmak için katılımcı görüşlerine doğrudan yer verilmiştir. Aktarılabirliği için katılımcılar ayrıntılı bir şekilde betimlenmiş, elde edilen kodlar kodlama sayıları ile birlikte tablolaştırılarak sunulmuştur. Kodlamalarda birliktelik sağlamak amacı ile iki araştırmacı birlikte çalışmış olup elde edilen tema ve kodlamalar farklı iki araştırmacıya gönderilerek tutarlılık incelemesi yapılmıştır. Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen kodlayıcılar arası görüş birliği formülüne göre (Uzlaşma Yüzdesi = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)x100); % 80 görüş birliğine ulaşılmıştır.

Araştırmada katılımcıların gerçek isimleri kullanılmamış olup “OA” şeklinde kodlanmıştır. Bulgular bölümünde bazı katılımcılara ait doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

2.5. Araştırma Etiği

Bu çalışma, araştırma ve yayın etik kurallarına dikkat edilerek hazırlanmıştır. Araştırmanın etik kurula uygun olduğu Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Eğitim Bilimleri Etik Kurulunun 28 Eylül 2020 tarihli oturumunda alınan 08/20 sayılı kararı ile belgelenmiştir. Görüşme formları uygulanırken katılımcı gönüllülüğü esas alınmış ve katılımcıların kişisel bilgileri gizli tutulmuştur. Bunların yanı sıra alıntılar bilimsel kurallara uygun olarak yapılmıştır.

3. Bulgular

Katılımcıların, “Uzaktan eğitim sürecinde öğrenme yönetim sistemi üzerinden aldığımız derslerinizdeki konuları ne ölçüde öğrendiğinizi düşünüyorsunuz? Öğrenmelerinizi yeterli buluyor musunuz?” sorusuna verdiği cevapların analizinden elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların öğrenme algıları ile ilgili verdiği cevapların analizinden elde edilen bulgular

Tema	Kategori	Kod	N	f
Öğrenme düzeyi	Olumlu	Genel	20	20
		Sözel dersler	6	6
	Olumsuz	Genel	14	14
		Uygulamalı dersler	9	9
Kısmen	Genel	4	4	

Tablo 2 incelendiğinde katılımcı görüşleri olumlu, olumsuz ve kısmen şeklinde kategorize edilmiştir. Olumlu kategoride katılımcıların büyük bir çoğunluğu (f=20) uzaktan eğitim sürecindeki öğrenme düzeylerini genel olarak yeterli bulmuşlardır. Bu görüşlerden bazıları; (OA1) “*Kesinlikle çoğunluğun aksine konuları net ve kalıcı bir şekilde öğrendiğimi düşünüyorum. Öğrenmelerimin örgün eğitiminde önünde olduğumu düşünüyorum. Bunun sebebin ise uzaktan eğitimde etkin katılımlı ve aktif olmaya çabalayan bir öğrenci olmam olduğumu düşünüyorum.*”, (OA39) “*Bu süreci verimli geçirdiğimi düşünüyorum. Sisteme yüklenen ders kayıtlarını zaman ve mekândan bağımsız olarak izleyebilmenin avantajını kullandım diyebilirim. Örgün eğitimdeki aldığım verim kadar uzaktan eğitimde de verim aldığımı düşünüyorum. Hatta aldığımız dersleri tekrar tekrar dinleme fırsatı bulabildiğimiz için uzaktan eğitimi yüz yüze eğitime kıyasla bir tık daha önde görüyorum. Anlamadığım konuları tekrar dinleyerek iyice pekiştiriyorum.*” şeklindedir. Olumlu görüşe sahip katılımcıların bir kısmı Sözel dersler (f=6) kodunda uzaktan eğitim sürecindeki sözel derslerde öğrenme düzeylerinin daha etkili olduğu noktasında görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları; (OA26) “*Pandemi sürecinde sözel ağırlıklı derslerimin konularını herhangi bir sıkıntı, eksiklik yaşamadan tam anlamıyla öğrendiğimi düşünüyorum. Bu tür derslerin öğreniminde uygulamaya gerek duyulmadığı için öğrenme yönetim sistemi üzerinden çevrimiçi olarak da gayet rahat ve anlaşılır bir şekilde konuları yeterli düzeyde öğrenebildiğimi düşünüyorum.*”, (OA29) “*Sözel anlatılan derslerimi ev gibi rahat bir ortamda dinlemek oldukça keyif verici ve yeterli olmaktadır. Dersleri daha sonra bant olarak izlemek bana oldukça yarar sağlamaktadır.*” şeklindedir.

Olumsuz kategoride uzaktan eğitim sürecindeki öğrenmelerini yeterli düzeyde bulan katılımcıların yanında öğrenme düzeylerinin yeterli olmadığını belirten katılımcılarda (f=14) azımsanmayacak sayıda vardır. Bu görüşlerden bazıları; (OA25) “*Öğrenme yönetim sisteminde aldığımız derslerdeki eğitimlerin yeterli düzeyde olduğunu düşünmüyorum. Aldığımız eğitimlerin şu an genelinin slaytlar üzerinden işlenmesinden ve etkileşimin az olmasından dolayı verimin düşük olduğunu düşünüyorum.*”, (OA19) “*Uzaktan eğitime başladığımız günden bugüne kadar aldığım online*

derslerden hiçbir şey anlamadım, anlamıyorum da. Hiçbir şekilde verim alamıyorum. Öğrenmelerimi asla yeterli bulmuyorum.” şeklindedir. Öğrenme düzeyleri noktasında olumsuz görüş bildiren katılımcıların bazıları (f=9) uygulamalı derslerdeki öğrenmelerinin yeterli düzeyde olmadığı belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları; (OA20) “Uygulama dersinin ağırlıklı olduğu bir bölüm okuyorum. Hocalarımız konuları ne kadar kapsamlı anlatsalar da uygulamaya dökülmediği için yetersiz kalabiliyor.”, (OA12) “Bu konu bölümden bölüme de değişiyor. Örneğin benim gibi müzik okuyan bir öğrenciyse uzaktan eğitim sadece zaman kaybı diye düşünüyorum. Piyanoyu çalmadan dinlemeden sınava giriyoruz.” şeklindedir.

Olumlu, olumsuz görüşlerin yanında kısmen kategorisinde görüş bildiren bazı katılımcılar (f=4) ise pandemi sürecinde öğrenme yönetim sistemi üzerinden aldıkları derslerdeki konuları kısmen öğrendikleri noktasında görüş bildirmişlerdir. Bu görüşlerden biri; (OA34) “Yarı yarıya yararlı buluyorum. Çünkü yüz yüze eğitimdeki gibi bazı derslerde açıklama yapılmıyor, anlatım sağlanmıyor. Bu şekilde pdfden okunup geçilen dersler öğrenmiyor...” şeklindedir.

Katılımcıların, “Öğrenme yönetim sisteminin en beğendiğiniz yönleri hangisidir? Neden?” sorusuna verdiği cevapların analizinden elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların öğrenme yönetim sistemi hakkında beğendikleri yönlerle ilişkin verdikleri cevapların analizinden elde edilen bulgular

Tema	Kategori	Kod	N	f
Beğenilen yönler	Öğretim süreci	Zaman ve mekân serbestliği	6	9
		Derslere tekrar erişim	6	6
	Yazılım desteği	Arayüz ve kullanım kolaylığı	6	8
		Zengin içerik desteği	5	7
		Duyuru ve haberler	5	5
		Kullanıcı rol ataması	3	5
		Ölçme ve değerlendirme araçları	2	5

Tablo 3 incelendiğinde katılımcılar öğrenme yönetim sisteminin en beğendikleri yönler hakkındaki görüşleri Öğretim süreci ve Yazılım desteği şeklinde kategorize edilmiştir. Katılımcıların Öğretim süreci kategorisindeki görüşleri Zaman ve mekân serbestliği (f=9) ve Derslere tekrar erişim (f=6) şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların Zaman mekân serbestliği (f=9) kodunda verdiği görüşlerden bazıları; (OA21) “Eğitim gerçekleşirken öğrencinin bulunduğu fiziksel ortam ve koşulların el vermediği durumlarda derslere sonradan erişebilmesi”, (OA22) “Ders kayıtlarına kolayca erişebilme imkânı bulunuyor böylece istediğim zaman ve istediğim yerde ders kayıtlarına kolayca ulaşım tekrar tekrar izleyebiliyorum.”, (OA25) “Dersleri isteyene canlı bir şekilde işlemenin isteyene daha sonra istediği bir vakitte işlemeyi sağlamasından ötürü öğrenci istek ve motivesini arttıracaklarını düşünüyorum.”, Katılımcıların Derslere tekrar erişim (f=6) kodunda verdiği görüşlerden bazıları ise; (OA3) “Dersleri tekrar izleyebilmemiz özelliği en beğendiğim yönü. Çünkü katılmadığım derslerden geri kalmıyorum. Böylece ders takibimi yapabiliyorum.”, (OA25) “... ayrıca tekrar etmek isteyene dilediği zaman tekrar etme fırsatı tanıdığından dolayı başarı anlamında bizi öne atacağını düşünüyorum.” şeklindedir.

Katılımcılar Yazılım desteği kategorisinde; Arayüz ve kullanım kolaylığı (f=8), Zengin içerik desteği (f=7), Duyuru ve haberler (f=5), Kullanıcı rol ataması (f=5) ve Sınav formatı (f=5) şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların Arayüz ve kullanım kolaylığı (f=8) kodunda verdiği görüşlerden bazıları; (OA1) “Arayüzü kullanışlı ve dinamik bu sebeple kullanmak rahat oluyor. Duyurular, dersler ve kaynakların bir bütün halinde doğru bir şekilde kategorize ediliyor olması kullanımda rahatlık sağlıyor.”, (OA2) “Öğrenme yönetim sisteminin en beğendiğim taraflarından birisi anlaşılır bir

kullanışa sahip olması diyebilirim. Sistem çok anlaşılır bir biçimde kullanıcıya zorluk çıkarmadan kullanılabilir. Öğrenciler tek bir ekranda bütün derslerini, derslerin hangi saate olduğunu, ödevleri, notları ve sınavlarını görebiliyor.”, Zengin içerik desteği (f=5) kodunda verdiği görüşlerden biri; (OA24) “... sisteme her türlü kaynağı yüklene bilinmesidir. Çünkü bazen video bazen pdf bazen resim gibi dosyalar yüklememiz ya da ya hocalar tarafından sisteme yüklenmesi ...”, Duyuru ve haberler (f=5) kodunda verdiği görüşlerden biri; (OA21) “Duyuru kısmının bulunması. Çünkü öğrenci sisteme girdiğinde önemli bilgilerden haberdar oluyor. (Ara sınav, sınav, ödev...)”, Kullanıcı rol ataması (f=5) kodunda verdiği görüşlerden biri; (OA26) “Katılımcıyı sunucu yapabilme özelliğini beğendim. Bu özelliği kullanarak derslerimizde aktif rol alabiliyor hem de bir öğretmen adayı olarak günümüzde çevrimiçi öğrenmelerin arttığı dönemde sistemi öğretmen gözü ile kullanıp deneyimlemiş oluyoruz.”, Ölçme ve değerlendirme araçları (f=5) kodunda verdiği görüşlerden biri; (OA12) “ödevlendirme sistemi çok güzel çünkü her türlü ödev verebiliyor hocalarımız... Dosya , yazı , url.” şeklindedir.

Katılımcıların, “Öğrenme yönetim sisteminin en beğenmediğiniz yönleri hangisidir? Neden?” sorusuna verdiği cevapların analizinden cevapların analizinde elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların öğrenme yönetim sistemi hakkında beğenmedikleri yönlerle ilişkin verdikleri cevapların analizinden elde edilen bulgular

Tema	Kategori	Kod	N	f
Beğenilmeyen yönler	Altyapı ve teknik aksaklıklar	Çevrimiçi kullanıcı kapasitesi	13	16
		Diğer	7	7
	Sistem arayüzü	Bildirim gelmemesi	7	7
		Video hızlandırma özelliğinin olmaması	4	4
		İletişim desteği	4	4
		Kullanışlılık	3	4
		Ekran paylaşımı	2	2

Tablo 4 incelendiğinde katılımcılar öğrenme yönetim sisteminin en beğenmedikleri yönler hakkında görüşleri Altyapı ve teknik aksaklıklar ve Sistem arayüzü şeklinde kategorize edilmiştir. Katılımcıların Alt yapı ve teknik aksaklıklar kategorisindeki görüşleri Çevrimiçi kullanıcı kapasitesi (f=16) ve Diğer (f=7) altyapı ve teknik sorunlar şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların Çevrimiçi kullanıcı kapasitesi (f=16) kodunda verdiği görüşlerden bazıları; (OA12) “...birden fazla kişi görüntü açınca sistem çöküyor.”, (OA20) “Birden fazla kişi ses ve görüntü açınca sistem dersten atıyor ya da benzeri sorunlar ortaya çıkıyor.”, (OA26) “Sistemin çok sayıda kişinin kamera açması ile yavaşlaması yönünü beğenmiyorum.”, Diğer kodunda verdiği görüşlerden bazıları; (AOOA9) “...Yapılan canlı dersler sonrasında bazı derslerin kayıtları hemen yayınlanırken bazı derslerin kayıtları birkaç gün içinde yayınlanıyor...”, (OA38) “Bağlantı sorunu ve sistemin çökmesi en beğenmediğim yönü. Sisteme erişim konusunda sıkıntılara uğratıyor.” şeklindedir.

Katılımcıların Sistem arayüzü kategorisindeki görüşleri Bildirim gelmemesi (f=7), Video hızlandırma özelliğinin olmaması (f=4), İletişim desteği (f=4), Kullanışlılık (f=4) ve Ekran paylaşımı (f=2) şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların Bildirim gelmemesi (f=7) kodunda verdiği görüşlerden bazıları; (OA23) “Öğrenme yönetim sisteminde olması gereken bir özellik bence yaklaşan ödevlerin, sınavların ya da canlı dersleri bize sayaç ya da başka yolla gösterilmesi gerektiğini düşünüyorum.”, (OA31) “...öğretmenler notları paylaştığında, ödev verdiğinde veya sınavları paylaştığında bizlere bildirim gelebilir.”, (OA28) “en beğenmediğim yönleri ise ders saati yaklaştığında telefonuma bildirim gelebilir veya aynı şekilde sınav veya ödev zamanları yaklaştığı zamanlarda bildirim gelebilir gayet iyi

olur diye düşünüyorum.”, Video hızlandırma özelliğinin olmaması (f=4) kodunda verdiği görüşlerden bazıları; (OA35) “ders videolarını sonradan izlediğimizde onları youtube’daki gibi hızlandırma seçeneği olarak izleyebiliriz”, (OA15) “Canlı ders kayıtlarını istediğim hızda izlemek çok iyi olurdu. Bununla ilgili bir buton konulsa çok faydalı olur ve bizi zaman kaybindan kurtarır.”, İletişim desteği (f=4) kodunda verdiği görüşlerden biri; (OA42) “Öğrenme yönetim sistemi üzerinden direkt olarak akademisyenlerle iletişime geçemiyoruz. Yanlış ödev yollayıp silmelerini istediğimiz zaman görmeyebiliyorlar. Mail veya WhatsApp üzerinden hepsine ulaşamıyoruz. Öğrenme yönetim sisteminde hocalarla iletişime geçebilmemize yarayan bir bölüm olmasını isterdim.”, Kullanışlılık (f=4) kodunda verdiği görüşlerden biri; (OA27) “Bir ekrandan farkı bir ekrana geçmek için ilk önce paylaşımı durdurmamız ve daha sonra kullanacağımız sayfayı seçip tekrar ekran paylaşımı yapmamız gerekiyor. Bir konuyla ilgili farklı dosyalarda bulunan anlatımlar aynı anda paylaşılmiyor. Bir diğer beğenmediğim özelliği ise öğretmenlerin tek kamerayla katılması gerektiği.”, Ekran paylaşımı (f=2) kodunda verdiği görüşlerden biri; (OA21) “Aynı anda birkaç kişinin sunum yapması durumunda ekran paylaşımın tek bir kişi de olması...” şeklindedir.

Katılımcıların, “Mesleğinize başladığınızda uzaktan eğitimi mesleğinizde kullanmayı düşünür müsünüz? Neden?” sorusuna verdiği cevapların analizinden elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Mesleğinize başladığınızda uzaktan eğitimi mesleğinizde kullanmayı düşünür müsünüz? Neden? sorusuna verdikleri cevapların analizinden elde edilen bulgular

Tema	Kategori	Kod	N	f
Meslekte kullanma	Olumlu	Genel	30	32
		Ödev kontrolü ve değerlendirme	6	6
		Fırsat eşitliği	5	5
		Telafi / Ek ders	3	3
	Olumsuz	Genel	10	10
		İletişim etkileşim	7	7
		Küçük yaş grubu	5	5

Tablo 5 incelendiğinde katılımcı görüşleri olumlu ve olumsuz şeklinde kategorize edilmiştir. Olumlu kategoride katılımcıların büyük bir çoğunluğu (f=30) genel kodunda uzaktan eğitimi ileriki meslek hayatlarında kullanma noktasında olumlu görüş bildirmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları; (OA10) “Bir sınıf öğretmeni adayı olarak kesinlikle kullanmayı düşünüyorum. Hele ki endüstri 4.0 dediğimiz şu çağda böyle bir gerçeği görmezden gelemeyiz ve hayatımızın her alanına giren senkron mantığını derslerde de kullanmamızın faydası olacaktır.”, (OA20) “Düşünürüm çünkü uzaktan eğitim öğrencileri ister ister araştırmacı konumuna getiriyor. Günümüzde teknoloji artık hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline geldi.” şeklindedir. Olumlu görüşe sahip katılımcıların Ödev kontrolü ve değerlendirme (f=6) kodunda verdiği görüşlerden biri; (OA28) “evet kesinlikle kullanmayı düşünüyorum bu sistemi özellikle ödev deneme sınavı gibi kısımları yani değerlendirme kısmı için çok büyük avantaj sağlar ders süresini daha faydalı geçirmiş oluruz ara ara deneme sınavları ve ödevleri verip ardından kontrol kısımlarını uzaktan eğitimi kullanarak uygulamayı düşünüyorum oldukça faydalı ve avantajlı olur diye düşünüyorum.”, Fırsat eşitliği (f=5) kodunda verdiği görüşlerden biri; (OA27) “Çünkü uzaktan eğitim tamamen öğrenci merkezlidir ve eğitimde fırsat eşitliğine olanak sağlar...”, Telafi / Ek ders (f=3) kodunda verdiği görüşlerden biri; (OA29) “Uzaktan eğitimi ilerde bazı yetişmeyen konuların telafisinde de kullanmayı düşünüyorum.” şeklindedir.

Olumsuz kategoride uzaktan eğitimi ileriki meslek hayatlarında kullanmayı düşünmeyen katılımcılar Genel (f=10) kodunda olumsuz görüş bildirmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları; (OA40) *“Mecbur kalmadıkça kullanmayı düşünmüyorum. Mesleğim Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik. İnsanlarla yüz yüze olmayı daha faydalı buluyorum.”*, (OA4) *“...ben yüz yüze eğitimden yanayım. Hiçbir şey yüz yüze eğitimin yerini tutamaz. Bir de ilkokul öğrenciler için uzaktan eğitim bir anlam ifade etmeyeceğini düşünüyorum.”* şeklindedir. Olumsuz görüşe sahip katılımcıların İletişim etkileşim (f=7) kodunda verdiği görüşlerden biri; (OA13) *“Kullanmak istemem çünkü bence eğitimde en önemli unsurlardan biri öğrenci-öğretmen arasındaki göz temasıdır.”*, Küçük yaş grubu (f=5) kodunda verdiği görüşlerden biri; (OA15) *“Küçük yaş gurubuna uzaktan eğitim yoluyla ulaşmak diğer seviyelere göre daha zor olacağını düşünüyorum.”* şeklindedir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Katılımcıların uzaktan eğitim süreci içerisinde aldıkları derslerdeki konuları öğrenme düzeyleri hakkında katılımcılar çoğunlukla olumlu yönde görüş bildirmişlerdir. Young ve Norgard (2006), çevrimiçi öğretim sürecinde öğrencilerin memnuniyet ve ilgilerinin algılanan öğrenme düzeylerini etkileyebileceğini belirtmişlerdir. Benzer bir şekilde kendine uygun bir öğrenme stratejisi uygulayabilen öğrencilerin de öğrenme algısının yüksek olabileceğini belirten çalışmalar da bulunmaktadır (Yurdugül & Menzi Çetin, 2014). Bu bağlamda katılımcıların öğretmen adayı olması ve kendi öğrenme sorumluluklarını alabilmeleri onların algılanan öğrenme düzeyi noktasında olumlu görüş beyan etmelerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Algılanan öğrenme düzeyinin düşük ya da olumsuz olduğunu belirten katılımcıların, bu görüşe sahip olmalarının sebebinin ise ders sürecinin iyi organize edilememesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu bulgu Özyürek, vd., (2016), yaptıkları çalışmada da belirtildiği gibi öğretim elemanının öğretim sürecini iyi organize edememesi uzaktan eğitimin verimliliğini etkilemektedir. Benzer şekilde uzaktan eğitimin uygulamalı derslerde yetersiz kalması (Akyürek, 2020; Duman, 2020; Özyürek, vd., 2016; Şahin, 2021) katılımcıların öğrenme düzeyi noktasında olumsuz görüş beyan etmelerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların uzaktan eğitim sürecinde en beğendikleri yönler; uzaktan eğitimin zaman ve mekân serbestliği sağlaması, derslere erişim ve istediği kadar tekrar etme olanağı olmuştur. Katılımcıların sahip olduğu bu olumlu görüşler uzaktan eğitimle ilgili yapılan birçok çalışma ile desteklenmektedir (Alpaslan, 2020; Başaran, vd., 2020; Duman, 2020; Erfidan, 2019; Horspool & Lange, 2012; Kan & Fidan, 2016; Ozgol, vd., 2017).

Katılımcıların öğrenme yönetim sistemi ile ilgili görüşlerine bakıldığında ise; çalışmada kullanılan öğrenme yönetim sisteminin arayüzünü ve kullanım kolaylığını, duyuru ve haberler bölümündeki bilgilendirmelerle bildirim alabilmeleri, zengin içerik desteğinin sunulması ve ölçme değerlendirme araçlarını beğendikleri görülmektedir. Bu bulgular, Artsın ve Günal'ın (2021) öğrenme yönetim sistemi seçiminde kullanılacak kriterlerin belirlenmesine yönelik yaptıkları çalışmada da belirtilmektedir. Buna göre mevcut öğrenme yönetim sisteminin duyuru ve haberler bölümündeki bildirimler iletişim oluşturma boyutunda; zengin içerik desteğinin sağlanması içerik boyutunda; ödevlendirme boyutu ise ölçme ve değerlendirme boyutunda; canlı derslere etkin katılımları topluluk oluşturma boyutunda belirlenen kriterlere sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların öğrenme yönetim sistemi ile ilgili arayüz ve kullanım kolaylığını beğenmesi onların öğrenme etkililiğini artırabilmektedir (Orfanou, vd., 2015). Bu aynı zamanda web sitelerinde olması gereken kullanım kolaylığı (Turan & Canal, 2012) ilkeleri ile de uyusmaktadır. Katılımcıların öğretmen adayı olması onların bu süreci deneyimlemeleri de yine onların öğrenme memnuniyetlerini artıran bir diğer unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmada kullanıcıların öğrenme yönetim sistemi ile ilgili olarak uzaktan eğitim sürecinde en beğenmedikleri yön alt yapı ve teknik aksaklıklar olmuştur. Bu aksaklıkların başında canlı ders esnasında çoklu kamera kullanımında yaşanan aksaklıklar, canlı derslerin video kayıtlarındaki gecikmeler ve bağlantı sorunları olmuştur. Uzaktan eğitim sürecinde yaşanabilecek bu tip problemlerin pandemi döneminde yapılan çoğu çalışmada (Başaran, vd., 2020; Karakuş, vd., 2021; Şahin, 2021; Yolcu & Kurt, 2021) görülmesi eğitim sürecine hazırlıksız geçilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Arayüz, kullanıcının mevcut öğrenme yönetim sistemi üzerinde etkileşim içerisinde olduğu, işlem yapmasını sağlayan yazılım kısmıdır (Şener Bilgiç, 2005). Arayüzün tasarımı öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını etkilemektedir (Orfanou, vd., 2015; Turan & Canal, 2012). Araştırmada kullanılan öğrenme yönetim sistemi için kullanıcılar arayüz tasarımını bildirim gelememesi, videoların istenen hızda izlenememesi, ekran paylaşımındaki yetersizlikler, iletişim desteğinin kısıtlı olması ve kullanılabilirlik yetersizliği sebebi ile beğenmemişlerdir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu pandemi döneminde edindikleri bu deneyim sonucunda uzaktan eğitimi ileriki meslek hayatlarında kullanmayı düşündüklerini bildirmişlerdir. Katılımcılar yüz yüze eğitime destek olarak; ödev verme ve ödevlerin kontrolünde, sınav uygulamalarında, herhangi bir sebeple yapılamayan derslerin telafisinde, ek kurs ve derslerde kullanabilecekleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Buna ek olarak, katılımcıların belirttiği bir diğer görüş uzaktan eğitimi öğrencilerin anlamakta zorlandığı konuların desteklenmesinde ve yüz yüze eğitim alamayan öğrencilere fırsat eşitliği sağlamak amacıyla kullanabilecekleri yönündedir. Araştırmanın sonuçlarına benzer olarak; Kocayığit ve Uşun (2020), uzaktan eğitimin çeşitli nedenlerden dolayı mevcut eğitimin dışında kalan bireylerde kullanılabilirliği, fırsat eşitliği sağlanabileceği (Akyürek, 2020), uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimle birlikte kullanılabilirliği (Erfidan, 2019; Yolcu & Kurt, 2021), yüz yüze eğitimin karma yöntemle desteklenebileceği belirtilmiştir (Duman, 2020).

Mesleki hayatlarında uzaktan eğitimi kullanmayı düşünmeyen katılımcıların bir kısmı uzaktan eğitimdeki iletişim ve etkileşimin yüz yüze eğitime kıyasla düşük olmasını gerekçe gösterirken, diğer bir kısmı görev yapacakları muhtemel alanla bağlantılı olarak küçük yaş gurubundaki bireylerde uzaktan eğitimin etkili olamayacağı yönünde görüş bildirmişlerdir. Uzaktan eğitimde yaşanabilecek iletişim ve etkileşim yetersizliği (Başaran, vd., 2020; Duman, 2020; Erzen, 2020; Özdoğan & Berkant, 2020; Türküresin, 2020), küçük yaş gruplarının özellikle etkileşime ihtiyaç duyması (Aktan Acar, vd., 2021; Güngör & Çakır, 2022) bu görüşleri desteklemektedir.

Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının uzaktan eğitim ve bu süreçte kullanılan öğrenme yönetim sistemi hakkındaki görüşleri genellikle olumlu yöndedir. Katılımcılar uzaktan eğitim sürecindeki öğrenmelerini genelde yeterli bulmuşlardır. Katılımcıların uzaktan eğitimdeki öğrenmelerinin olumlu olmasında kullanılan öğrenme yönetim sisteminin kullanılabilirliği, içeriklerin öğretim elemanı tarafından organize edilmesi onların motivasyonlarını ve öğrenmedeki algılarını olumlu etkilemektedir.

Araştırmada kullanılan öğrenme yönetim sistemi kullanımı kolay ve sadedir. Bu öğrencilerin motivasyonlarını olumlu yönde etkilemektedir. Bunun yanında alt yapıdaki aksaklıklar ve yaşanan teknik problemler öğrencilerin beğenmedikleri ve motivasyonlarını etkileyen hususlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde araştırmada kullanılan öğrenme yönetim sisteminin daha kullanışlı ve öğrenme öğretme sürecinde daha etkileşimli hale geliştirilmesine yönelik önerilerde de bulunulmuştur.

Öğretmen adayları bu dönemde uzaktan eğitimle ilgili olarak edindikleri deneyime dayanarak, uzaktan eğitimi hedef kitlenin yaş grubu ve olanakları dahilinde kullanmayı düşünmektedirler. Uzaktan

eğitimin özellikle gereksinim duyulan kişilerde fırsat eşitliği sağlaması, ölçme ve değerlendirme uygulamalarında ve özellikle telafi ve ek ders eğitimlerinde kullanılabileceği düşünülmektedir.

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak; uzaktan eğitimde kullanılan öğrenme yönetim sistemlerinin arayüzleri kullanıcı dostu ve esnek tasarımlarla hazırlanabilir. Uzaktan eğitimde kullanılan içerikler öğrencilerin video hızlandırma taleplerinde olduğu gibi sıklıkla kullanılan sosyal paylaşım sitelerine uyumlu ve etkileşimli olarak tasarlanabilir. Uzaktan eğitim ile ilgili yapılan araştırmalarda katılımcıların algılanan öğrenme düzeyi ile gerçek öğrenme düzeyinin karşılaştırıldığı çalışmalar yapılabilir.

5. Kaynakça

- Aktan Acar, E., Erbaş, Y. H., & Eryaman, M. Y. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 7(4), 31–54.
- Akyürek, M. İ. (2020). Uzaktan eğitim: Bir alanyazın taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1–9.
- Al-Arimi, A. (2014). Distance learning. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 152, 82–88. <https://doi.org/10.1016/J.SBSPRO.2014.09.159>
- Alpaslan, M. (2020). Öğretim üyelerinin özel yeteneklilerin eğitiminde uzaktan eğitimin kullanımına yönelik görüşleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 126–147.
- Altıparmak, M., Kurt, İ. D., & Kapıdere, M. (2011). E-öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri. *Akademik Bilişim '11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*, 319–327.
- Artsın, M., & Günel, K. (2021). Öğrenme yönetim sistemi seçiminde kullanılacak kriterlerin belirlenmesine yönelik çok ölçütlü karar verme yöntemi önerisi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 7 (2), 87-108. <https://doi.org/10.51948/auad.840404>
- Bahçeci, F. (2015). Öğrenme yönetim sistemlerinde kullanılan öğrenme analitikleri araçlarının incelenmesi. *Turkish Journal of Educational Studies*, 2(1), 41–58.
- Baran, H. (2020). Açık ve uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 6(1), 28–40.
- Başar, M., Arslan, S., Günsel, E., & Akpınar, M. (2019). Öğretmen adaylarının uzaktan eğitim algıları. *Journal of Multidisciplinary Studies in Education*, 3(2), 14–22.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E., & Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *AJER-Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368–397.
- Duman, S. N. (2020). Salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, 49(1), 95–112. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.768887>
- Erfidan, A. (2019). *Derslerin uzaktan eğitim yoluyla verilmesiyle ilgili öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri: Balıkesir Üniversitesi örneği* (Tez No. 602493) [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Erzen, E. (2020). Covid-19 Salgını ve uzaktan eğitim: Uygulamadaki sorunlar. *Ekev Akademi Dergisi, Güz* (84), 229–248.

- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Communication & Technology*, 30(4), 233–252. <https://doi.org/10.1007/BF02765185>
- Güngör, T. A., & Çakır, Ç. (2022). Uzaktan eğitim sürecinde öğrenmenin sürdürülmesine ilişkin öğretmen görüşleri. *Ekev Akademi Dergisi*, 89(K1ş), 325–344.
- Horspool, A., & Lange, C. (2012). Applying the scholarship of teaching and learning: Student perceptions, behaviours and success online and face-to-face. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 37(1), 73–88. <https://doi.org/10.1080/02602938.2010.496532>
- Hüseyin, E., & Kocasarac, H. (2022). Uzaktan eğitimin dünyadaki tarihsel gelişiminin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 8(3), 191–213. <https://doi.org/10.47714/uebt.1145733>
- İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim* (4. baskı). Pegem Akademi.
- Kan, A. Ü., & Fidan, E. K. (2016). Türk Dili dersinin uzaktan eğitimle yürütülmesine ilişkin öğrenci algıları. *Turkish Journal of Educational Studies*, 3(2), 23–45.
- Karakuş, N., Esendemir, N., Ucuzsatar, N., & Karacaoğlu, M. Ö. (2021). Türkçe dersleri özelinde uzaktan eğitim hakkında veli görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(3), 993–1011.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Pegem Akademi.
- Kocayığit, A., & Uşun, S. (2020). Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları. *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 285–299.
- Koehler, W., & Blair, V. (2003). Distance education in library and information science discipline: The Valdosta State University case. *Proceedings of the 2003 InSITE Conference, June*. <https://doi.org/10.28945/2621>
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Turan, S. Çev.) Nobel.
- Miles, M.B & Huberman, A. (1994). *An expanded sourcebook: Qualitative data analysis*. (2nd ed.). Sage.
- Orfanou, K., Tselios, N., & Katsanos, C. (2015). Perceived usability evaluation of learning management systems: Empirical evaluation of the system usability scale. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 16(2), 227–246. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v16i2.1955>
- Öz, R. (2021). Investigating university students' views on distance education at associate degree level. *International Education Studies*, 14(8), 67. <https://doi.org/10.5539/ies.v14n8p67>
- Özdoğan, A. Ç., & Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 13–43. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.788118>
- Ozgul, M., Sarikaya, I., & Ozturk, M. (2017). Örgün eğitimde uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin öğrenci ve öğretim elemanı değerlendirmeleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(2), 294. <https://doi.org/10.5961/jhes.2017.208>
- Özonur, M., Kamlı, H., Yanpar Yelken, T., & Sancar Tokmak, H. (2019). Öğrenme yönetim sistemleri hakkında uzaktan eğitim öğrencilerinin görüşleri: Adana Meslek Yüksekokulu örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 50, 283–302. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.407470>
- Özyürek, A., Begde, Z., Ferah Yavuz, N., & Özkan, İ. (2016). Uzaktan eğitim uygulamasının öğrenci bakış açısına göre değerlendirilmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 592–605.

- Şahin, M. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin yaşadığı sorunlar. *Journal of History School*, 52, 1734–1757. <https://doi.org/10.29228/joh.50089>
- Şener Bilgiç, E. (2005). E-öğretim tasarım süreci: Bir materyalin kullanılabilirliğine ilişkin katılımcı görüşleri. In *Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü*. <https://www3.tcmb.gov.tr/kutuphane/TURKCE/tezler/ecesenerbilgic.pdf>
- Shahabadi, M. M., & Uplane, M. (2015). Synchronous and asynchronous e-learning styles and academic performance of e-learners. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 176, 129–138. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.453>
- Sözen, N. (2020). Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim uygulamaları üzerine bir inceleme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(12), 302–319.
- Spector, J. M., Meririll, M. D., Merrienboer, J. van, & Driscoll, M. P. (2008). *Handbook of research on educational communications and technology* (3rd ed.). Lawrence Erlbaum Associates. <http://books.google.es/books?id=GgCPAgAAQBAJ>
- Tarlakazan, E. (2020). Covid 19 pandemi sürecinde Türkiye’de uzaktan eğitim çalışmaları: Kastamonu Üniversitesi örneği. *Journal of Turkish Studies*, 15(7), 3107–3122.
- Tsai, S., & Machado, P. (2002). E-learning, online learning, language learning, or distance learning: Unveiling the ambiguity in current terminology. *Association for Computer Machinery ELearn Magazine*, 2002(7), 3–5.
- Turan, O. S., & Canal, M. R. (2012). Öğrenme yönetim sistemi kullanılabilirlik incelemesi: Gazi İngilizce dil okulu örneği. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 4(3), 47–52.
- Türküresin, H. E. (2020). Examination of distance education practices conducted during the covid-19 pandemic regarding the views of preservice teachers. *Milli Eğitim*, 49(1), 597–618. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.787509>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Seçkin.
- Yolcu, H., & Kurt, M. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde EBA canlı derslerle ilgili öğretmenlerin görüşleri. *EKEV Akademisi Dergisi*, 25(87), 241–262.
- Young, A., & Norgard, C. (2006). Assessing the quality of online courses from the students’ perspective. *Internet and Higher Education*, 9(2), 107–115. <https://doi.org/10.1016/J.IHEDUC.2006.03.001>
- Yurdugül, H., & Menzi Çetin, N. (2014). E-öğrenme ortamlarında öğrenme süreci ve öğrenme ürünleri arasındaki bağıntının incelenmesi. *International Ejer Congress*, 24-26 Nisan 2014. <https://ejercongress.org/pdf/Congress.pdf>